

Skrypnyk Y. S., PhD Student,
Institute of Philology Taras Shevchenko University of Kiev
Teacher, Zaporizhia State Medical University

THE ROLE OF NAME MORBUS IN LATIN LINGVOKULTUROLOGICAL SPACE

In this article we research the connotative particularities of name MORBUS by analyzing the works of Latin authors of different genres and historical periods. We also study the derivational productivity of name, especially the contextual use and his metaphorical sence.

Keywords: *lingvoculturology, concept, conceptual analysis, lingvoculturological analysis of the text, conceptual methaphore, concept MORBUS, concept “disease”, Latin language*

УДК 811.162.1

Совтис Н. М., к. філол. н., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПОЛЬСЬКОМОВНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА – СПІЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО ТА ПОЛЬСЬКОГО НАРОДІВ

Статтю присвячено особливостям виникнення польськомовної української літератури. З'ясовано чинники, які впливали на вибір нерідної художньої мови письменниками-білінгвами. Обґрунтовано приналежність творів, написаних польською мовою письменниками, які походили з українсько-польського пограниччя, однаковою мірою до української та до польської літератури.

Ключові слова: *білінгвізм, пограниччя, транснаціональність.*

Постановка проблеми дослідження. Питання визначення національної ідентичності та культурної приналежності на українсько-польському пограниччі виявилось надзвичайно складним, що викликає необхідність зміни застарілих підходів до вивчення питань літератури, мови та культури в цілому. Протягом тривалого часу існував розділ культур за мовним принципом, з огляду на те, що власна особистість невід'ємна від рідної мови та первинної культури. Таким чином, рідна мова та культура стають домінантними у формуванні творчої особистості, відмова від рідної мови була проявом втрати художньої глибини творчості письменника. Відомі типи двомовності або багатомовності прийнято вважати як результат суспільної практики, а також як «конкретний продукт соціально-історичних умов відповідної епохи» [1, с. 16]. Таким чином дослідники залишали поза увагою той незаперечний факт, що мова для

творця є матеріалом, інструментом, а також нерідко темою, предметом усвідомлення творчого узагальнення, своєрідною ознакою саме літературної творчості. Якщо це врахувати, то питання про двомовність або багатомовність постане дещо в іншому ракурсі [6, с. 14].

Мета нашого дослідження – розглянути специфіку виникнення польськомовної української літератури, з'ясувати причини вибору другої мови письменниками-білінгвами.

Проблема білінгвізму (навіть мультилінгвізму) української літератури на різних стадіях її розвитку, в тому числі й на сучасному етапі, займала одне з центральних місць у лінгвістичних дослідженнях. На спеціальну увагу і обговорення заслуговують польськомовні твори українських письменників, які увійшли до історії літератури і належать як до української, так і до польської культури. Українські письменники, які писали польською мовою, переважно походили з українсько-польського пограниччя – своєрідного культурного, релігійного та мовного феномену. Художні тексти цих письменників стають надзвичайно цінним матеріалом для лінгвістичних досліджень, оскільки в них фіксуються два мовних коди.

Після укладення Люблінської унії 1569 року і приєднання Великого князівства литовського до Польської Корони т.зв. руська мова поступово втрачає свій статус мови офіційного та ділового спілкування. Можна констатувати закінчення її «золотого періоду». Польська ж мова стає на українських землях не тільки мовою освіти, науки і літератури, що було пов'язано з латинсько-польською моделлю освіти, але однією із самодостатніх літературних мов, яка функціонувала на усіх рівнях суспільного життя тодішньої України – урядовому, суспільно-політичному, освітньому, духовно-релігійному, навіть побутовому.

Починаючи з XVI ст. і протягом трьох наступних століть багато українських письменників, орієнтуючись на досягнення польської літератури, писали свої твори польською мовою. Незважаючи на наявність у польському літературознавстві та мовознавстві праць, які досліджують мовотворчість окремих письменників [23, с. 105], ця спільна літературна спадщина не була достатньо вивчена. Одним з перших, хто зосередив свою увагу на багатомовності української літератури був галицький вчений періоду романтизму І. Вагилевич, який у 1843 році написав працю «Pisarze polscy Rusini», що містила додаток «Pisarze łacińscy Rusini» [24]. Майже одночасно перший ректор Київського університету М. Максимович у дослідженні про стародруки «південної старини» (1850) окремий розділ присвятив латинсько-польським творам українських письменників [9].

Оскільки коло проблем, пов'язаних з дослідженням літературної творчості письменників пограниччя, є настільки широким, невичерпним і водночас захоплюючим, можна виділити кілька загальних тенденцій у спробах його інтерпретації. Одні науковці повністю ігнорують питання взаємовпливу обох мовно-культурних традицій, інші пропонують схеми, за допомогою яких окремі явища можна зарахувати до певних категорій. Наприклад, А. Брюкнер пропонував створення спеціальних рубрик, які б окреслювали місця творів і письменників пограниччя, отже слід було б говорити про письменників польсько-руських, тобто про поляків, які писали по-руськи, і про

письменників русько-польських, тобто про русинів, які писали по-польськи [18, с. 355-360]. В українській науці І. Франко наголошував на потребі дослідження польськомовних творів у контексті вивчення давньої української літератури [15, с. 431].

Питанню вибору польської мови письменниками як мови написання своїх творів на сьогодні присвячено небагато наукових студій, перш за все на увагу заслуговують дві монографії – Р. Лужного [20], який досліджував літературу письменників Києво-Могилянської Академії, а також монографія Р. П. Радишевського, який уперше в українському літературознавстві опрацював найдавніший доробок письменників українсько-польського пограниччя – період ренесансу та бароко. У своїй праці Р. П. Радишевський пише, що, на жаль, не усі літературні твори XVII ст., а це переважно були рукописи, стали відомими у наш час. Людський фактор, пожари, війни призвели до втрат значної літературної спадщини, але й збережені твори не дочекалися на належну оцінку, науковий аналіз або публікацію самих текстів [22, с. 13]. Щодо польськомовних творів, написаних українськими письменниками, то частина увійшла до історії польської літератури, однак складна доля і забуття очікувала авторів неправославного віросповідання, які писали латинською та польською мовами. Українська наука протягом тривалого часу визнавала лише православних авторів, отже значна кількість поетичних імен була просто винесена на маргінесі історії та культури. Принцип приналежності релігії і національності використовувався і в польській філологічній науці. Згаданий принцип, можливо, був актуальний до Брестської унії, протягом XVII ст. ситуація зазнала змін. Як стверджував М. Смотрицький: «Не віра Русина Русиньом робить, Поляка Поляком, Литовця Литовцем, а народження і кров Руська, Польська і Литовська» [22, с. 14]. Р. П. Радишевський підкреслював, що українські дослідники часто ігнорували також польський контекст творів, оминаючи факт існування польсько-українського культурного пограниччя, акцентуючи увагу лише на фактах співіснування в межах однієї держави поляків і українців. Таким чином, пропагувалися твердження, що письменники М. Смотрицький, Л. Баранович, Д. Братковський не мають нічого спільного з польською літературою. Ці постулати не завжди обґрунтовані, наприклад, Д. Братковський свою збірку віршів про проблеми польської держави не лише написав польською мовою, але й адресував її Августу II, називаючи себе вірним підданим короля і громадянином Речі Посполитої [22, с. 14].

Неодноразово у писемних пам'ятках фіксуємо пояснення авторів, що їх твори є перекладом на польську мову, показовим прикладом може слугувати вступ Л. Карповіча до «Kazania na pogrzeb kniazia Wasilewicza Halicyna» (1619), яке було спочатку видано «нашою руською мовою», але автор уважав, що Казання повинно теж бути видане «польським, як більш зрозумілим та більш доречним діалектом» [22, с.11]. Варто навести приклад М. Смотрицького, який писав свої твори «простою» мовою, грецькою мовою, але значну кількість творів написав польською мовою «dla snadniejszego wszeczludzi pojęcia» [22, с.11]. Якщо Т. Прокопович написав «Erinikion» (1709) трьома мовами, не обґрунтовуючи свій вибір, то М. Козачинський пояснив, що панегірик на честь Ельжбети (1744) був написаний «слов'янською як рідною мовою, і в Європі найбільш поширеною латинською мовою, польською, як Києву порубіжною» [16, с. 20].

Двома – українською та польською, а також трьома мовами (польською, українською і латинською) писали М. Семп-Шажинський, Я. Гербург, Ю. Верещинський, С. Шимонович та брати Зіморовичі. Ця література представила не лише незвичайну красу краєвиду, але перш за все сконкретизувала низку культурних цінностей, що творили окраїнний феномен. Інспіратором т.зв. роксолянської течії в літературі був С. Ожеховський. Важливу роль на пограниччі відіграли письменники: Єжи з Дрогобича, Павел з Кросна, Гжегож з Самбора, Я. Домбровський та С. Кльонович, який у своїй поемі «Роксоланія» ввів і зафіксував перейняту з хронік назву, що визначає руський народ і його землю, – *Roxolania, Roxolanus*, тотожну з *Ruthenia, Ruthenus*.

Отже, освічені українці того часу не обмежувалися лише однією польською мовою як літературною. Як правило, вони володіли кількома мовами, які використовували згідно із ситуацією та адресатом висловлювання. Якщо до завдань латинської мови входило обслуговування найбільш урочистих і шанованих подій та сфер життєдіяльності, польська мова здобула поширення як найбільш популярна та певною мірою сформована для потреб літератури завдяки творчості М. Рея, Я. Кохановського, С. Кльоновича, С. Ожеховського тощо. Р. П. Радишевський стверджує, що багатомовність була нормою для тогочасного освіченого письменника в Україні. Польська мова поєднувалася в поезії бароко з патріотизмом, елементами ментальності народу, історією і релігійністю українців, і в цьому немає нічого парадоксального. Без усвідомлення цього факту образ польськомовної літератури в Україні був би неповним [22, с. 12].

Зауважимо, що навіть у провідному осередку розвитку науки, культури й освіти – Києво-Могилянській академії (Київській колегії), яка від самого початку розвивалася за освітняською системою Речі Посполитої з домінування польської та латинської мов, навіть за російського володарювання, навчальний процес мав латино-польських характер. Багато викладачів Києво-Могилянської колегії писали свої твори саме польською мовою: С. Косів, І. Оксенович-Старушич, І. Гізель, І. Галятівський, Т. Прокопович, С. Яворський, Л. Баранович. А. Вінценз стверджував, що польську поезію Л. Барановича також слід розглядати як свідоме намагання створити православний варіант польської мови через інтеграцію церковнослов'янських елементів у свій польський текст [2, с. 42].

Великого значення та інтенсивності набувають мовно-літературні контакти під час релігійної полеміки навколо Берестейської унії 1596 року, що з перервами тривала протягом XVII і XVIII ст., учасниками якої були поляки й українці, католики, уніати і православні.

Отже, вплив польської літератури на українську протягом цього періоду їхніх взаємин, і справді був великий. Єдина мова, єдині літературні норми і теми свідчать про те, що значна частина української літератури того часу поділяє спільний контекст з польською літературою [4, с.146]. Як стверджує В. Шевчук, польська мова поступово стала фактом не лише польсько-української літератури чи полемічних змагань, а й однією із самодостатніх українських літературних мов [16, с.17].

Польська мова також вживалася видатними політичними діячами, наприклад, в документах і листуванні Б. Хмельницького або І. Мазепи. Проникнення польської мови навіть до приватного життя підтверджує написання документів особистого

характеру. Славетний поборник православ'я П. Могила написав свій заповіт польською мовою. Д. Ростовський, повернувшись з навчання у Литві, де вивчив польську мову, всебічно ознайомився з римо-католицьким вченням, латино-польськими письменниками, почав вести свій щоденник польською мовою. С. Полоцький, перебуваючи при дворі московського царя, писав листи в Україну по-польськи [7, с.537].

Отже, до польської мови як засобу літературного спілкування з читачем зверталося чимало освічених і авторитетних митців, яких не можна звинуватити про відсутність патріотичних почуттів, вони вболівали за долю країни і шукали шляхи наближення народу до європейського рівня освіти та культури. Усвідомлюючи, що в часи ренесансу та бароко візантійсько-південнослов'янське джерело, що свого часу сприяло розвитку староукраїнської духовної культури вичерпало свої потужності, стає необхідний поворот у напрямку латинсько-католицького Заходу.

Від імені польськомовних українських поетів звертався до польських читачів Л. Баранович: «*Proszę, przebacz mnie Polaku, Jeżeli tu nie masz smaku... Wolność mają poetowie Jako w bajkach tak i w mowie...Że twój język i w Rusinie Ciesz się cny polaku, słynie...* [22, с.13]. Переконання Л. Барановича про право кожного поета індивідуального вибору мови висловлювання можна визнати за важливу методологічну засаду протягом XVII ст., обгрунтовуючи її практичну багатомовність.

На нашу думку, на особливу увагу заслуговує оцінка Р. Лужного тогочасної ситуації, який вважав, що багатомовна література пограниччя давньої Речі Посполитої належить до кількох культур, однаковою мірою до української, як і до польської, адже зміст, будова, історична, культурна та релігійна тематика, «руські» географічні і історичні реалії, місцевий колорит, коло авторських зацікавлень – навіть у польськомовних творах є тісно пов'язаним з місцевим середовищем [8, с. 89].

Традиція використання польської мови в староукраїнській поезії знайшла продовження і в пізніший період: в першій половині XVIII ст. в найбільшому православному вузі – Києво-Могилянській Академії, яка надалі була відома під назвою «польсько-слов'янсько-латинська», професори Л. Горка, М. Довгалевський, Г. Кониський, М. Козачинський писали як українською, так і польською мовами. Ці тенденції вплинули на епоху романтизму, на польську писемність, яка віддзеркалює довготривалий контакт двох культур, також посприяли виникненню в польській літературі «української школи», представниками якої були А. Мальчевський, С. Гошинський, О. Гроза, Ю. В. Залеський, М. Грабовський, Т. Падура, а також їх послідовники [13, с. 29].

Після царського указу 1876 року, що забороняв використання в школах української мови, видавництво книг, газет та журналів українською мовою, науковий і культурний центр був перенесений під австрійський протекторат до Львова, де більшість української інтелігентності знала добре польську мову і читала польську літературу в оригіналі. Зацікавлення польською літературою викликало потребу перекладу польських літературних творів на українську мову. Твори А. Міцкевича переклали П. Куліш, О. Навроцький, М. Старицький, у в'язниці в Сибіру П. Грабовський перекладав М. Конопницьку і А. Асника, а також написав вірш до польського приятеля В. Серошевського з надією на поєднання і співробітництво народів. Леся Українка переклала вибрані твори М. Конопницької. Вплива «Киевская старина»

опублікувала (російською мовою) переклади польської прози на українську тему – романи Ю. І. Крашевського, нариси Ю. Ролле, «Na kresach» Ф. Равіти-Гавронського.

Важливу роль в літературних польсько-українських взаєминах відіграв І. Франко – письменник, вчений, політичний діяч. Бібліографія цього письменника налічує близько п'яти тисяч праць, серед яких близько тисячі займають польськомовні позиції. Численні статті дослідник присвятив «українській школі», розвитку польської літератури XVI і XVII ст., писав по-польськи вірші, романи «Lelum Polelum», «Dla domowego ogniska», новели, критичні і наукові праці в галузі літератури, фольклору, перекладав на польську мову західноєвропейську літературу.

Вибір польської мови українськими письменниками XIX ст., що походять з польсько-українського пограниччя викликав різні, часто суперечні думки, а з позиції філологічної науки переважно критичні оцінки. Рішення письменника про відмову використання рідної мови, незалежно від мотивації, часто співвідносилось з поняттям моральної зради.

Аналізуючи мовну дилему, що постала перед М. Гоголем на початку його літературної діяльності, Л. Т. Масенко дає відповіді, які обґрунтовують вибір письменника писати російською мовою. Оцінюючи вибір Гоголя з позицій сучасного рівня лінгвістичних знань, дослідниця стверджує, що його зумовив не так суб'єктивний фактор більшої відданості письменника російській мові, як об'єктивні умови її кращої на той час літературної спрацьованості [10, с. 34-45]. Висновки Л. Т. Масенко частково підтверджуються у дослідженнях Г. Д. Гачева, який аналізував творчість письменників казахів, які писали російською мовою: «письменники у своїй рідній мові не мають такої розвинутої системи, тому рідна мова їй сковує» [3, с. 225].

Отже, перед багатьома письменниками поставав вибір, чи писати мовою, як то польська, чи російська зі сформованими нормами і достатнім лексичним засобом для створення творів високого стилю, чи використовувати селянську говірку.

Чи лише вищий розвиток мовної системи стає ключовим у виборі поетичної мови? На думку Н. Г. Костенко, національна ідентичність письменника визначається цілою низкою факторів, найважливішими серед яких вважаються мовний, географічний, культурний, державний, ідеологічний, релігійний і фактор історичної пам'яті. Проте при пильнішому розгляді всі ці чинники виявляються не такими істотними і домінуючими вони можуть виступати лише в своїй єдності, віддзеркалюючи той або інший літературний контекст і визначаючи національну своєрідність конкретної літератури [6, с. 18]. Таким чином, текст, який виникає в результаті перетину двох або більше культур, тобто мультикультурний або транскультурний, вимагає дещо іншого підходу. Дослідник повинний враховувати позамовні чинники: особистість митця, його виховання і становлення як особистості, культурні цінності, що поєднує дві картини світу, що віддзеркалюють одна одну. В такий спосіб можна уникнути певної обмеженості і, як стверджує М. Епштейн, вийти на рівень метамови, тобто універсалістської творчості, що стане проявом не лише змішування або інтелектуального комбінування різних мов, а миттєвими осяянням, розкриваючи в глибинах людства його цілісне, неподільне «я» [5, с. 386-388]. Поняття транснаціональності по-новому розкриває проблему письменницької білінгвальності. На

думку Г. М. Костенко, термін білінгвальність характеризує своєрідні поетикальні властивості, притаманні художньому світові письменника, який створює нову реальність під впливом іншої мови [16, с. 18].

Серед комплексних досліджень, присвячених мультилінгвістичній творчості письменника, варто виділити монографію Л. Форстера «The Poet's Tongues: Multilingualism in Literature», у якій автор підкреслював не лінгвістичний, а культурологічний характер діалогу. У середньовіччі на вибір мови впливав літературний жанр, а не національність митця, тому північноіталійські поети XIII-XV ст. писали поезію ліричного характеру провансальською мовою, а епічні поеми – французькою мовами [19, с. 16], (пор. вибір письменників пограниччя, які для творів «високого» жанру використовували польську мову, а для інших – українську).

В. Мейкі у праці «Literary Biculturalism and the Thought-Language-Culture Relation» робить висновок, що космополітизм літератури – це природне явище, якщо письменник є представником етнічної меншості в регіоні, де домінуючою мовою виступає не його рідна мова, мова більшої сфери використання стає засобом повернути до своєї творчості більшу увагу, тобто розширення аудиторії, що є невід'ємним аспектом творчого процесу, все це, на думку В. Мейкі, – є основоположним чинником у намаганні письменника писати твори іншою мовою [21, с. 9].

Протягом останніх років у лінгвістиці активізуються дослідження, присвячені білінгвізму в літературі (праці Е. Божур, Л. Тарві, Г. Гачева, Є. Нахліка, У. Бахтікіреєвої, Н. Г. Костенко). Таким чином, опозиція «рідна мова – чужа мова», втрачає свій антагонізм, переходячи на рівень діалогу світоглядів, діалогу культур, що виходить за межі штучної взаємодії однієї культури з іншою. Викликає увагу твердження Є. Нахліка про важливість художньо-естетичного підходу у дослідженні двомовності у літературі [11, с.132]. Н. Г. Костенко пише: «Дві мови не можуть не взаємодоповнювати одна одну; дві культури, два образи думок допомагають по-новому осмислити дійсність, розширити це бачення і створити неповторний поетичний світ» [16, с. 24]. Мова виступає однією з форм віддзеркалення дійсності, а література – формою відображення культурної компетенції людей, що користуються двома й більше мовами, досвід існування яких стає важливим культурним надбанням [16, с. 18]. Письменники білінгви передають досвід власної культури засобами іншої мови та за допомогою іншої мови, за якою стоїть столітній літературний і культурний ресурс, що сприяє розширенню світобачення письменника.

Й. Бродський назвав три основних фактора, які змушують письменника робити вибір на користь нерідної мови: «він робить це або через необхідність, як Конрад, або через надмірне честолюбство, як Набоков, або заради більшого відчуження, як Беккет» [17, с. 138]. Сербський дослідник Й. Станішич доповнив причину такого білінгвізму «творчою необхідністю» і навіть «закономірністю», як результат переломного періоду життя письменника, пов'язаного з більшою схильністю митця до сприйняття іншої культури [14, с. 156].

Висновки. Підсумовуючи, варто навести слова С. Подокшина, який писав: «З огляду на специфіку тогочасного суспільно-культурного розвитку, чимало діячів та мислителів належало не одній, а декільком національним культурам» [12, с.10]. Вибір

польської мови українськими письменниками зумовлений як мовними, так і поза-мовними чинниками: становленням особистості, особливостями виховання та культурних цінностей, що поєднує дві картини світу, значною поширеністю польської мови у комунікативних ситуаціях з огляду на політично-соціальні обставини; літературно спрацьованістю – більший розвиток мовної системи для передачі матеріалу, а також з метою використання як особливого художнього методу, що допомагає вирішити специфічні проблеми, що постають перед письменником.

У письменника-білінгва дві мови взаємодоповнюють одна одну; дві культури, два образи думок допомагають по-новому осмислити дійсність, розширити це бачення і створити неповторний поетичний світ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев М. П. Многоязычие и литературный процесс / Михаил Павлович Алексеев // Многоязычие и литературное творчество / [отв. Ред. акад. М. П. Алексеев]. – Л.: «Наука» Ленинград. Отд-е, 1981. – С. 7-17.
2. Вінценз А. До проблеми українсько-польських мовних контактів / А. Вінценз // Мовознавство. – 1991. – №5. – С. 37-42.
3. Гачев Г. Д. Национальные образы мира / Георгий Дмитриевич Гачев. – М.: Советский писатель, 1988. – 448 с.
4. Грабович Г. До історії української літератури / Г. Грабович. – Київ: Основи, 1997. – 604 с.
5. Эпштейн М. П. Парадоксы новизны: о литературном развитии XIX-XX веков / Михаил Наумович Эпштейн. – М.: Советский писатель, 1988. – 416.
6. Костенко Г. М. Від Конрада до Набокова: Білінгвізм та бікультурність як творчий імпульс / Г. М. Костенко – Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. – 407 с.
7. Лазаренко О. Польська мова у XVII ст. на українсько-польському культурному пограниччі (творчість Лазаря Барановича) / О. Лазаренко // «Українська школа» в літературі та культурі українсько-польського пограниччя. Т. 7. – Київ, 2005. – С. 530-542.
8. Лужний Р. Релігійна течія у давній українській поезії (1575-1647) / Р. Лужний // Варшавські українознавчі записки. – Варшава, 1989, з. I. – С. 85-96.
9. Максимович М. А. Книжная старина южнорусская / М. А. Максимович // Временник общества истории и древностей российских. – 1849, т. 1. – с. 1-12; т. 4. – с. 1-12. /Киевлянин, 1850, т. 3. – с. 117-138.
10. Масенко Л. Т. Мова і політика / Л. Т. Масенко. – Київ: Соляник. – 2004, 120 с.
11. Нахлік Є. Проблема письменницького бі(полі)лінгвізму / Євген Нахлік // Сучасність. – 1996. – № 10. – С. 129-134.
12. Падокшын С. Пацей Іпацій: царкоўны дзеяч, мысліцель, пісьменнік на пераломе культурна-гістарычных эпох / С. Падокшын. – Мн.: Бел. навука, 2001. – 118 с.
13. Радішевський Р. «Українська» та «польська» школи в літературі українсько-польського пограниччя // Київські полоністичні студії: зб. наук. праць / за ред. Р. Радішевського. – Київ, 2005. – Т. VII. – С. 7-30.

14. Станишич Й. К проблеме двуязычия и многоязычия в литературе южных славян (из истории литературы Сербии, Хорватии, Черногории) Й. Станишич // Многоязычие и литературное творчество / [отв. ред. акад. М. П. Алексеев]. – Л.: Наука, 1981. – С.149-239.
15. Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах / Іван Франко; Редакційна колегія: Є. П. Кирилук (голова) та ін.; Академія наук Української РСР, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Наукова думка, 1976-1986. Т. 45. Філософські праці / Редактор тому В. Ю. Євдокименко; Упорядкування та коментарі В. С. Горського, В. Д. Литвинова, Г. М. Чабан. – К.: Наукова думка, 1986. – 574 с.; іл.
16. Шевчук В. Мова і витворення духовних і культурних цінностей (XVII-XVIII ст.) / В. Шевчук // Дивослово. – 1996. – № 3. – С. 16-22
17. Brodsky J. To Pleas a Shadow / Josef Brodsky // Бродский И. Об Одене: [пер. с англ. Е. Касаткиной]. СПб.: Издательский Дом «Азбука-классика», 2007. – С. 137-199.
18. Brückner A. Wpływy polskie na Litwie i Słowiańszczyźnie Wschodniej. Promieniowanie kultury polskiej na kraje sąsiednie / A. Brückner // Kultura, piśmiennictwo, folklor / Wybór prac pod red. W. Berbelickiego i T. Ulewicza. – Warszawa, 1974. – S. 344-381
19. Forster L. The Poet's Tongues: Multilingualism in Literature / Leonard Forster. – L.: Cambridge University press, 1970. – XII, 101 p.
20. Łużny R. Pisarze kręgu Akademii Kijowsko-Mohylańskiej a literatura polska / R. Łużny // Z dziejów związków kulturalnych polsko-wschodniosłowiańskich XVI-XVIII w. – Kraków: Zesz. nauk. Uniw. Jagielloń., 1966. – 168 s.
21. Mackey W.F. Literary Biculturalism and the Thought-Language-Culture Relation / William F. Mackey. – Laval University (Quebec): International Center for Research on Bilingualism, 1971. – 14 p.
22. Radyszewski R. Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część I: [monografia] / Rostysław Radyszewski. – Kraków : Wyd. Oddziału PAN, 1996. – 282 s.
23. Sowtys N. Pisana po polsku literatura ukraińska w kontekście fenomenu kulturowego polsko-ukraińskiego pogranicza / N. Sowtys // Bibliotekarz Podlaski. – Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, 2013. – nr. 2 (XXVII). – S.104-114.
24. Wagilewicz J.D. Pisarze polscy rusini wraz z dodatkiem pisarze łacińscy rusini / Przedmowa R. Radyszewski / J. D. Wagilewicz – Przemyśl: Południowo-Wschodni In-t Naukowy, 1996. – 318 s.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Совтис Н. М., к. філол. н., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, г. Київ

ПОЛЬСКОЯЗЫЧНАЯ УКРАИНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА – ОБЩЕЕ КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ УКРАИНСКОГО И ПОЛЬСКОГО НАРОДОВ

Статья посвящена особенностям возникновения польскоязычной украинской литературы. Рассмотрены факторы, которые влияли на выбор неродного художественного языка писателями-билингвами. Обоснована принадлежность произведений, написанных польским языком писателями, которые происходили из украинско-польского пограничья, в одинаковой степени к украинской и к польской литературе.

Ключевые слова: *билингвизм, пограничье, транснациональность.*

Sovtys N., Cand.Phil.Sci., Associate Professor
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

UKRAINIAN LITERATURE WRITTEN IN POLISH LANGUAGE AS A SHARED CULTURAL HERITAGE OF UKRAINIAN AND POLISH NATIONS

The article is dedicated to the peculiarities of the origin of Ukrainian literature written in the Polish language. The reasons that influenced the choice of non-native language by the bilingual writers are also specified. The article proves the idea that literary works written in the Polish language by the authors of Ukrainian-Polish frontier equally belong to Ukrainian and Polish literature.

Keywords: *bilingualism, frontier, transnationality.*

УДК 821.133.1:82-34

Смуциньська І. В., д-р філол. н., проф.,
Стародубцева О. А., к. філол. н.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

КІНЕМА ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Проаналізовано кінетичну лексику художнього твору, як складову частину лексичної системи французької мови на матеріалі французького роману ХХ ст. Визначено головні функції кінем та кінетичних комплексів у художньому тексті, з'ясовують основні характеристики художньої кінетичної системи та визначаються особливості її функціонування у французькому романі. Проаналізовано особливості семантичного розвитку кінетичних одиниць.